

7. עובדי הדיר לא ייכנסו לאזור הרפתות אלא אם יחליפו מגפיים או נעליים. יש למנוע כניסת אנשים שאינם עובדי הדיר.
8. את הקולוסטרום יש לחלוב אחרי ניקוי ושיטיפה קפדניים של העטין.
9. אין להשתמש בקולוסטרום של פרות חשודות קלינית.
10. לאחר ההגמעה בקולוסטרום יש להגמיע בתחליף חלב בלבד.
11. מדיר היונקים יועברו הוולדות לסככת גידול מופרדת מכל המבנים האחרים ברפת. יש למנוע מגע עם הפרשות של פרות מבוגרות וכן להימנע משימוש במזון מזוהם בהפרשות בקר מבוגר.
12. רצוי להשאיר את הבקר המבודד בקבוצה נפרדת. זוהי השיטה להקים בעדר דור חדש חופשי מהמחלה.
13. קניית בקר חדש תבוצע רק ממשקים חופשיים מהמחלה.
14. יש להפעיל שיטות ממשק בקבוצות הנגועות במטרה להקטין את ההפרשה ואת סיכוני ההדבקה כדלקמן:
 - א. חלוקת המזון תיעשה במשטחים נקיים מזבל. יש למנוע זיהום המזון על ידי הפרשות.
 - ב. יש לדאוג שהשקתות לא תזדהמנה בצואה.
 - ג. יש להקפיד על ניקוי יסודי לעיתים תכופות של החצרות ולמנוע מים עומדים במבנים.
 - ד. אין להשתמש בזבל לדישון שטחים המיועדים למספוא לבעלי חיים.

פטרת הבקר

ד"ר ע. צוקרמן¹, ד"ר י. ירוחם², ד"ר א. הדני¹,
 "החקלאית", גדרה, ¹המכון הוטרינרי ע"ש קמרון, בית דגן

מבוא

פטריות גורמות באדם ובבע"י למחלות עור שונות. בבע"י קיימות מספר מחלות עור הנגרמות על ידי פטריות. בשנים האחרונות אובחנה עליה משמעותית בתחלואה של מחלות עור בבע"י במשק שגורמיהן פטריות (דרמטופיטים). בממשק אינטנסיבי בו הצפיפות גדולה יחסית, התפשטות הנגע מהירה והתחלואה רבה. לקבוצת פטריות העור הנפוצות בבע"י במשק שייכים הסוגים *Trichophyton* ו-*Microsporum*. פטריות אלה גורמות לדלקת עור שטחית והפטריה מתרבה בשכבות העור המכילות קראטין.

תיאור המחלה וגורמיה

גורם פטרת הבקר היא פטריית העור – *Trichophyton verrucosum*. התסמונת הקלינית האופיינית היא ליקוי עור בצורת טבעות עם

נשירת שיער והיווצרות מעטה קשקשי בעיקר באזור הראש, סביב העיניים והאוזניים, הפנים ובאזור הצוואר (תמונה 1). לעיתים רחוקות נמצאו ליקויי עור גם בחלקי גוף אחרים. בשלב ההחלמה מבחינים בהעלמות הדרגתית של הנגע ובצמיחת שיער חדשה ממרכז הנגע להקפו. נפגעים במיוחד בני בקר צעירים. נזקיה העיקריים של המחלה הם עיכוב התפתחות השגר וסכנת הדבקה לאדם. תקופת התחלואה בבהמה הבודדת נמשכת כ-2–3 חודשים. הליקוי הפטרייתי מתרפא תוך 3–6 שבועות. בדרך כלל מבחינים בבהמות הנגועות בליקויי עור בשלבי מחלה שונים ורמת הרגישות להדבקה בפטרת אינה זהה בין פרטים שונים באותה קבוצה. בקבוצת עגלות ועגלים המחלה יכולה להימשך כ-5 חודשים. רמת התנגדות של הגוף משפיעה גם היא על

במצבי הכבדה שונים, כמו למשל כינוסי בני בקר מקבוצות גיל שונות, מאבחנו עליו במספר בעח"י הנגועים.

טיפול, מניעה ואמצעי זהירות

הטיפול מבוסס על שני עקרונות: השמדת פטרית העור והנבגים על הבהמה וטיפול תומך. מבחינה מעשית הטיפול כולל שימוש בקוטלי פטריות והוספת תכשירי ויטמינים לבעח"י הנגועים. את קוטלי הפטריות ניתן לסווג לפי דרך פעולתם למספר קבוצות:

1. חומרים מגרים וצורבים אשר גורמים לתגובה דלקתית בעור המסייעת להחלמת הליקויים הפטריטיים (תכשירי יוד, חומצה סליצילית, פורמלין וסודה קאוסטית);
2. חומרים ממיסי קראטין אשר מסלקים את השכבה הקרנית בה מתפתחת הפטריה (חומצה אונדיצילינית);
3. חומרים המעכבים את גדילתה של פטריה העור או משמידים אותה (Griseofulvin, Natamycin). חדירתן של תרופות אלה דרך שכבות העור שונה מאד מתכשיר לתכשיר. הטיפול בפטרת העור נעשה בשתי דרכים –

תמונה 1 פטרת הבקר (*Trichophyton verrucosum*) ליקויי עור דמויי מטבע

התפתחות המחלה. בעח"י שהחלימו מהפטרת מגלים עמידות בפני הדבקות חוזרות.

מקורות הדבקה ואירוע המחלה

איבחון המחלה נעשה בדרך כלל על ידי הרופא המטפל. רצוי גם לשלוח חומר לאישור מעבדתי לפחות מהמקרים הראשונים. מקור המחלה הם בדרך כלל בעח"י נגועים וציד מזהם. פטריות עור ניתן לבדוד גם מבעח"י בריאים לחלוטין ומהקרע. בתנאי ממשק מסויימים (צפיפות, לחות, מיעוט חשיפה לקרני שמש) מתפתחים הנבגים ומופיעים הסימנים הקליניים.

בעונת החורף והאביב מאבחנו עליו גדולה בתחלואה בנגע זה והיא יכולה להגיע ל-80%–90% מאוכלוסית בני הבקר במשק. גורמים שונים מסייעים להתפשטות המחלה ביניהם ניתן למנות מגע עם בעח"י נגועים וציד מזהם (כמו לולים, גדרות, שקתות ואבוסים). כנראה, כינים כוססות גם כן מסוגלות להעביר את הנבגים בין הבהמות בעדר. בהפצת המחלה יש לייחס משקל רב לתופעת הליקוק ההדדי הנפוצה אצל בני הבקר הצעירים ונבגים יכולים להיות מועברים בצורה זאת לבעח"י בריאים.

תמונה 2 פטרת טריכוֹפיטית בבני אדם

לעיתים מספר שבועות, כאשר תהליך התחדשות השיער עלול לעיתים להיפגע בעקב התפתחות מחודשת של הפטרת.

בארצות הגוש המזרחי פותח חומר חיסון (LTF₁₃₀) כנגד פטרת הבקר. לדעת חוקרים מאזור זה, לתרכיב השפעה מונעת ותרופתית טובה מאד. חומר חיסון זה נבדק גם באירופה המערבית והמסקנות הן שיש לו בעיקר ערך מניעתי ואינו מומלץ כטיפול תרופתי.

כידוע, פטרת הבקר מהווה סכנה לעובדי הרפת. זיהומים כאלה פוגעים בעיקר באזור הידיים והפנים (תמונה 2). על ידי שמירה על תנאי היגיינה נאותים ניתן למנוע תחלואה בנגע זה. יש להימנע ממגע ידני עם בקר נגוע ולאחר הטיפול יש להקפיד לרחוץ היטב את הידיים.

טיפול מקומי וכללי. הטיפול הכללי (סיסטמי) מבוסס במרבית המקרים על שימוש בתרופות הנספגות במערכת העיכול, מגיעות לשכבות העור ומשמידות את הנבגים. הטיפול המקומי כולל ריסוס, שטיפה או מריחה של תכשירים אנטימיקוטיים על ליקויי העור. יתרון שיטת הריסוס בכך שמבצעים טיפול כללי לכל העדר. בטיפול ידני המגע בין התכשיר לנגע הוא טוב, אך קיימת סכנה שהאדם המטפל יידבק בנגע זה.

עם הופעת הסימנים הקליניים הראשונים יכולים גם חלקי גוף אחרים להינגע ולכן יש להעדיף טיפול כללי. בדרך כלל, הפטרת היא מחלת עדר ולכן מומלץ לטפל בכל בעח"י בעדר. חוסר עקביות בטיפול גורם לעיתים לתוצאה מאכזבת.

ההחלמה המלאה של ליקויי העור נמשכת

קראנו, שמענו...

צרו ידיעות מתוך החוזר לחודש פברואר 1985 השירותים הוטרינריים, מש' החקלאות

2.2.85 שילוב חיסון כלבת עם חיסונים אחרים

יו"ר ועדת הכלבת בשירותים הוטרינריים, ד"ר אורי קלופפר, הביע במכתב להנהלה את התרשמותו, ששילוב חיסונים אחרים עם חיסון כלבת יכול להשפיע על טיב החיסון כנגד הכלבת. להלן מובא קטע מדיווח זה:

"זה זמן מה מתרבים הפירסומים המעידים על כך, שחיסונים מסויימים בתרכיבים ממויידים גורמים לפגיעה במערכת החיסונית עם החלשת כושרה. אי לכך, מתן משולב של חיסונים יכול, כפי הנראה, להביא לכך שחיסון כנגד גורם מחלה אחד יוריד את יכולת ההתחסנות כנגד גורם מחלה אחר. באחרונה אנו עוסקים במכון בצבירת עדויות לחשש זה ובכוונתנו להתעמק בנושא בעתיד. אולם, כבר על פי הידע הקיים היום, הייתי מציע כי תימנע פעולת חיסון כנגד כלבת במשולב או בסמוך לחיסון כנגד מחלות מידבקות אחרות. לגבי הכלבת קיימת אחריות

השירותים הוטרינריים ולכן התייחסותי הינה רק למחלה זו".

3.2.85 מפעל פסדים בעמק יזרעאל

מזה מספר חודשים עומד ועובד המכון לעיבוד פסדים בעמק יזרעאל. המפעל הוא החדיש בסוגו בארץ ובא לפתור את בעיית הפסדים באזור הצפון. המפעל קולט פסדים הן ממשחטות והן פגרי בקר.

להלן מובא מכתב שנשלח לרופאי "החקלאית":

"אנו קרובים לפתרון בעיית הפסדים, כראוי לארץ מתוקנת. המכון לעיבוד פסדים בעמק יזרעאל עומד על תלו ונמצא מתפקד כראוי. המועצה האזורית קיבלה על עצמה את ביצוע איסוף הפגרים מן הרפתות ושינועם אל מפעל הפסדים. יבואו על פתרון בעיות מקצועיות, בריאותיות, מטרד אקולוגי והפסדים כלכלים. יחד עם זאת תתעורר בעייה אחת חשובה והיא,